

**EESTI HOIURAAMATUKOGU
TEGEVUSARUANNE
2015. AASTAL**

MÄRTS 2016

SISUKORD

EESTI HOIURAAMATUKOGU TEGEVUSARUANNE 2015. AASTAL

EESSÕNA.....	3
1 ORGANISATSIOON JA JUHTIMINE	4
1.1 STRUKTUUR	4
1.2 NÕUKOGU	4
1.3 TÖÖALANE KOOLITUS JA OSAVÕTT ERIALASTE ORGANISATSIOONIDE TÖÖST	5
1.4 EESTI HOIURAAMATUKOGU TUTVUSTAMINE JA KOOSTÖÖ TEISTE ASUTUSTEGA	9
1.5 INFOTEHNOLOOGIA ÜLEVAADE	9
2 PEAVARAHOIDJA TEGEVUS.....	10
3 HOIUOSAKONNA TEGEVUSARUANNE	11
4 VAHETUSOSAKONNA TEGEVUSARUANNE	12
5 FINANTS- JA MAJANDUSTEGEVUS.....	14
6 TEGEVUSKAVA 2016. AASTAKS	15

EESTI PIMEDATE RAAMATUKOGU TEGEVUSARAUNNE 2015.AASTAL

EESSÕNA.....	16
1 ORGANISATSIOON JA JUHTIMINE	17
1.1. STRUKTUUR.....	17
1.2. OSAVÕTT ERIALASTE ORGANISATSIOONIDE TÖÖST JA TÖÖALANE KOOLITUS.....	17
1.3. RAAMATUKOGU TUTVUSTAMINE JA KOOSTÖÖ TEISTE ASUTUSTEGA.....	19
2 KOGUD	20
3 LUGEJATEENINDUS.....	21
4 HELIKANDJATEL TEAVIKUTE VALMISTAMINE	22
5 PUNKTKIRJAS TEAVIKUTE VALMISTAMINE	23
6 JUURDEPÄÄS ELEKTROONILISELE TEABELE	23
7 VEEBIRAAMATUKOGU.....	23
8 FINANTS- JA MAJANDUSTEGEVUS.....	24
9 TEGEVUSKAVA 2016. AASTAKS	24
10 STATISTIKA 2005-2015	25

EESSÕNA

Kultuuriministri 1. juuni 2010. a. määrusega nr 3 kehtestatud põhimääruse järgi on Eesti Hoiuraamatukogu põhiülesanded järgmised:

- moodustada üleriigiline vähekasutatavate trükiste hoiukogu, talletades Eesti teistest raamatukogudest üleantud säilitamist vääriivat teaduslikku, tehnilist ja kultuurialast võõrkeelset kirjandust ning teha see kättesaadavaks raamatukogudele ja lugejatele;
- võtta vahetuskogusse vastu teistelt raamatukogudelt, asutustelt, juriidilistelt ja füüsilistelt isikutelt trükiseid ning vahendada neid raamatukogudele ja teistele mäluasutustele oma kogude täiendamiseks või hävinud väljaannete asendamiseks;
- valmistada, komplekteerida, säilitada ja teha kättesaadavaks heliraamatuid, -ajakirju, -ajalehti, punktkirjas ja elektroonilisi teavikuid ning puuteraamatuid nägemispuudega või mõne muu tavakirjas teksti lugemist takistava puudega lugejatele.

Seisuga 31.12.2015 sisaldas hoiukogu 370546 trükist. Aruandeaastal tegeldi peamiselt hoiukogu ja e-kataloogi ESTER korrastamisega. Aasta jooksul kustutati 415 aastakäiku ja 92 nimetust ajakirju ning 725 eksemplari jätkväljaandeid. 2015. aastal jätkati autoreferaatide sisulist läbivaatamist ja nende lugejatele kättesaadavaks tegemist.

Vahetuskogus oli seisuga 31.12.2015 484009 trükist (2014.a. 567100 trükist). Kogu täienes 2015. aasta jooksul 284167 arvestusüksuse võrra. Kogust kustutati 367258 arvestusüksust. Sellest teistele raamatukogudele jagati 63762 trükist (2014.a. 85204 trükist). Raamatukogudest said vahetuskogust oma kogudele täiendust kõige enam rahva- ja erialaraamatukogud – 13 675 eks. (2014.a. - 16221 eks.), seejärel kooliraamatukogud – 12 489 eks. (2014.a. - 14624 eks.). Sõjaväeosadele ja vanglatele jagati 12 641 trükist.

Eesti Pimedate Raamatukogu laenutuses oli 2015. aasta lõpul 4075 nimetust heliraamatuid, 854 nimetust punktkirjas raamatuid, 95 puuteraamatut, 95 e-raamatut ja 17 filmi. 2015. aastal valmistati 149 nimetust eesti- ja 9 nimetust venekeelseid heliraamatuid. Jätkati vanade ja väärtuslike magnetofonilintidel heliraamatute digiteerimist ning restaureerimist. Aasta jooksul digiteeriti ja restaureeriti ning tehti lugejatele kättesaadavaks 100 eestikeelset heliraamatut.

2015. a. lõpus oli Eesti Pimedate Raamatukogus 768 lugejat, 276 neist kasutavad Veebiraamatukogu. Veebiraamatukogu kasutajaid lisandus aasta jooksul 40. Veebiraamatukogu sisaldas 2015. a. detsembrikuu seisuga 3172 heliteavikut.

Eesti Hoiuraamatukogu töötajad on jätkuvalt aktiivselt osalenud erialaste organisatsioonide töös ja täiendanud end mitmetel koolitustel.

1 ORGANISATSIOON JA JUHTIMINE

1.1 STRUKTUUR

2015.a. kinnitatud struktuur oli järgmine:

I Administratsioon

1. Direktor	1
2. Peavarahoidja	1
3. Kantselei juhataja	1
4. Autojuht-haldustöötaja	0,5
5. Abitööline	0,5
	4,0

II Hoiuosakond

6. Osakonnajuhataja	1
7. Süsteemihaldur	1
8. Vanemraamatukoguhoidja	2
	4,0

III Vahetusosakond

9. Osakonnajuhataja	1
10. Vanemraamatukoguhoidja	1,5
	2,5

Eesti Pimedate Raamatukogu osakond

11. Osakonnajuhataja	1
12. Infotöötaja	3
13. Teabejuht	0,75
14. Helindaja	1
15. Paljundusoperaator	1
16. Punktkirja-toimetaja	1
17. Tekstitöötaja	1
	8,75

K O K K U   19,25

Detsembris 2015.a. koondati 0,5 vahetusosakonna vanemraamatukoguhoidja koht. 31.12.2015.a. seisuga on Eesti Hoiuraamatukogus 18,75 ametikohta, töötajaid on kõrgharidusega 13, neist raamatukogundusliku kõrgharidusega 9.

1.2 NÕUKOGU

Vastavalt Eesti Hoiuraamatukogu põhimäärusele nõustab raamatukogu tegevust põhimõttelistes küsimustes nõukogu.

Kultuuriministri 24.04.2014. a. käskkirjaga nr 136 „Eesti Hoiuraamatukogu nõukogu koosseisu kinnitamine” põhjal nõustas raamatukogu tegevust nõukogu järgmises koosseisus:

Kaia Hõimoja

Harju
Maakonnaraamatukogu

Anu Iho	Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu
Kertu Uri	Tartu Ülikooli Raamatukogu
Hilja Rikmann	Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogu
Ülle Talihärm	Eesti Kultuuriministeerium
Kaie Holm	Tallinna Keskraamatukogu
Kaire Lass	Eesti Rahvusraamatukogu

Nõukogu koosolekust 27.05. 2015. a. võttis osa nõukogu kosseisu viis liiget, puudusid Kaie Holm ja Kertu Uri. Istungile olid kutsutud Eesti Hoiuraamatukogust Vaiko Sepper, Maimu Heintalu ja Eve Lipand.

Koosoleku päevakorras oli üks punkt:

1. Eesti Hoiuraamatukogu ja Eesti Pimedate Raamatukogu tegevusest aastatel 2014 ja 2015.a.

Ülevaate Eesti Hoiuraamatukogu ja Eesti Pimedate Raamatukogu tegevusest aastatel 2014 ja 2015 esitas raamatukogu direktor Vaiko Sepper.

1.3 TÖÖALANE KOOLITUS JA OSAVÕTT ERIALASTE ORGANISATSIOONIDE TÖÖST

Kalju Tammaru kuulub Kultuuriministeeriumi esindajana Haridus- ja teadusministeeriumi juures töötavasse Teadusraamatukogude nõukogusse.

Kalju Tammaru on jätkuvalt Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu terminoloogiatoimkonna esimees ja Eesti Kodu-uurimise Seltsi liige.

ERÜ juures tegutsevas kogude toimkonna töös osalevad Vaiko Sepper, Maimu Heintalu ja Eve Lipand.

Hoiuosakonna töötajad on ELNET-i töörühmades esindatud järgmiselt:

haldurite kogu	- Sünne Kold
kataloogimise ja nimenormandmete töörühm	- Maimu Heintalu
liigitamise ja märksõnastamise töörühm	- Margit Margus

ERÜ liikmed on Külli Gailit, Maimu Heintalu, Eve Lipand, Kalju Tammaru, Marja Kivihall, Vaiko Sepper.

Osalemine konverentsidel, seminaridel, erialastel koolitustel ja üritustel:

Peavarahoidja Kalju Tammaru:

- 9. veebruaril Eesti riigipeade näituse avamisel Okupatsioonide Muuseumis;
- 11. veebruaril raamatu „Raamatukogud ja raamatukogundus“ esitlusel Rahvusraamatukogus. Esines raamatu tutvustusega;
- 16. veebruaril Endel Annuse 100. juubelile pühendatud konverentsil;
- 19. veebruaril Aleksander Sibulale pühendatud filmi esitlusel Tallinna Keskraamatukogus;
- 27. veebruaril ERÜ kõne- ja aastakoosolekul;
- 22. aprillil esines Trükimuuseumi seminaril teemal „Hoiuraamatukogu – mida ja miks ära viskame“;
- 30. mail Salme Raatmale pühendatud üritusel Pirita kloostri;
- 18. juunil raamatu „Soomepoiste elulood“ esitlusel Rahvusraamatukogus;
- 6. oktoobril juhatas Rahvusraamatukogu oskuskeelepäeva;
- 8. oktoobril ajakirja National Geographic fotonäituse „Tuleviku toit“ avamisel Tervishoiumuuseumis;
- 6. novembril Viimsi raamatukogu 95. juubelil;
- 25. novembril juhatas ERÜ kogude toimkonna seminari „Raamatud, lugemine ja lugeja“ Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogus.

Vahetusosakonna töötajad:

Eve Lipand:

- 28. aprillil kirjandusteemalisel koolitusel "Mati Undi moodne maailm (põikega Kausi ja Kasemaa juurde)" Eesti Rahvusraamatukogus;
- 12.-14. mail ERÜ kogude toimkonna väljasõiduseminaril Vilniuses;
- 21.-22. mail Soome Hoiuraamatukogu poolt korraldatud konverentsil „25th Anniversary Conference of the National Repository Library of Finland“ Kuopios;
- 7-8. septembril toimunud kogude toimkonna sügisese väljasõiduistungil Kuressaares;
- 21. oktoobril emakeeleõpetajate lugemislaageris „Marie Underi ja Friedebert Tuglase juures“;
- 25. novembril seminaril „Raamatud, lugemine ja lugeja“ Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogus;
- 30. novembril Tammsaare muuseumi 11. sügiskonverentsist KIRJANDUS JA HAIGUS Tammsaare muuseumis.

Marianne Peek:

- 9. aprillil kirjandusfoorumil „Põhja-Balti kirjandusfoorum 2015: Nordic Noir“.

Peep Pillak:

Aastaringselt võttis osa:

- Ajalookultuuriajakirja „Tuna“ kolleegiumi tööst;
- Eesti Arhivaaride Ühingu juhatuse tööst;
- Eesti Muinsuskaitse Seltsi juhatuse tööst (esimehena);
- Kultuuriministeeriumi juures tegutseva Muinsuskaitse Nõukogu tööst;
- Vabariigi Valitsuse ja Eesti Evangeelse Luterliku Kiriku ühiskomisjoni kultuuriväärtuste alakomisjoni ning Koostöökogu Kaheksa Sajandit Maarjamaad tööst.

- 16.-18. sept. osales rahvuskaaslaste programmi konverentsil Narvas;
- korraldas peavarahoidja Kalju Tammaru kaasabil kaks raamatunäitust: Eesti Vabariigi riigipead – jaanuar-veebruari Okupatsioonide muuseumis ning Vello Salo 90 ja tema kirjastus „Maarjamaa“ – oktoobris Okupatsioonide muuseumis;
- 19. detsembril pidas KUMU-s ettekande „Ants Laikmaa ja 1905. aasta sündmused“ ning tutvustas teemakohaseid trükiseid.

Avaldas artikleid ajakirjas „Tuna“, Eesti Muinsuskaitse Seltsi, Eesti Kodu-uurimise Seltsi ja Eesti Genealoogia Seltsi (2014) aastaraamatutes, internetiportaalis „Estonian World Review“, Rootsis ilmuvast „Eesti Päevalehes“, Austraalias ilmuvast „Meie Kodus“, Kanadas ilmuvast „Eesti Elus“ jt. väljaspool Eestit ilmuvates väljaannetes ning raamatututvustusi „Eesti Ekspressis.“

Peep Pillakult on trükis ilmunud:

Raamat: Soomepoiste elulood. Soome sõjaväes II maailmasõja aastatel teeninud eestlased ja Eesti vabatahtlikud (koostanud koos Heini Vilbiksiga). Grenader 2015.

Brošüürid:

- Eesti Riigipead 1918-1992 (näitust tutvustav kataloog). Eesti Muinsuskaitse Selts 2015 / sama inglise keeles: Estonian Heads of State 1918-1992.
- Konstantin Päts ja Burašev. Eesti Muinsuskaitse Selts 2015 / sama vene keeles: Константин Пятс и Бурашево.

Raamatututvustused:

- Robert Service. Spioonid ja komissarid. Enamlik Venemaa ja Lääs (Raamat maailma vapustanud päevadest) – Eesti Ekspress 12. jaanuar 2015;
- Edward Rutherfurd. London. Maailma suurlinna elu (Londoni lugu) – Eesti Ekspress 4. märts 2015;
- Christopher Clark. Uneskõndijad. Kuidas Euroopa 1914. aastal sõjateele asus (Uneskõndijad, kes süütasid tulekahju) – Eesti Ekspress 18. märts 2015;
- Orlando Figes. Revolutsiooniline Venemaa 1891-1991 (Permanentse revolutsiooni stagnaativiline evolutsioon) – Eesti Ekspress 29. aprill 2015;
- Sõjas ja armastuses. Boris Uxkulli päevaraamat Napoleoni ajastust – Eesti Ekspress 7. oktoober 2015;
- Mati Õun. II maailmasõja faktid ja legendid (Hitler, Stalin, Allah ja Jehoova teises maailmasõjas) – Eesti Ekspress 18. november 2015;
- Nikolai Reek. Sõjateaduslik testament (Kindral Reek – Eesti Napoleon) – Eesti Ekspress 2. detsember 2015.

Artiklid:

- Kuidas eestlased Soome vabaduse eest võitlesid, – Eesti Ekspress 17. juuni 2015.
- Kaido Jaanson in memoriam (koos Valdur Ohmanniga) – Tuna 3/2015, lk. 149-151.

Hoiuosakonna töötajad:

- 27.vebruaril ERÜ aasta- ja kõnekoosolekust võttis osa Maimu Heintalu.
- 3.-4. märtsil Käärikul toimunud Eesti mäluasutuste talveseminaril „21. sajandi mäluasutus“ osales Sünne Kold.

- 20.-23. mail Kuopios Soome hoiuraamatukogu juubelikonverentsil käis Margit Margus.
- 2.-3. juunil Eesti Rahvusraamatukogus toimunud praktilisest koolitusest „Teavikute parandamine“ võttis osa Külli Gailit.
- 4.-6. augustil Lääne-Virumaal rahvaraamatukogude suvelaagrist „Muusika raamatukogus – kõlab hästi“ võttis osa Margit Margus.
- 9.-10. novembril Eesti Rahvusraamatukogu koolitusel „Kõvakaaneliste kasutusköidete valmistamine“ osales Külli Gailit.
- 25. novembril Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogus toimunud seminaril „Raamatud, lugemine ja lugeja“ osales Maimu Heintalu.
- 26.-27. novembril EXITraining poolt korraldatud esmaabi andmise baaskoolitusest võttis osa Külli Gailit.

Vaiko Sepper:

- 16. veebruaril VIII bibliograafiapäeval tähistamaks Endel Annuse 100. sünniaastapäeva Eesti Rahvusraamatukogus;
- 19. veebruaril Aleksander Sibula 130. sünniaastapäevaks valminud dokumentaalfilmi linastusel Tallinna Keskraamatukogus;
- 22. märtsil Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi tänuüritusel;
- 10. aprillil Tallinna raamatumessi raames Jaak Prozese raamatu „Kas Putin on vepslane“ esitlusel;
- 23.-24. aprillil Kuressaare Ameerika Teabepunkti 10. juubeli üritustel;
- 28. aprillil koolitusel „Mati Undi moodne maailm (põikega Kausi ja Kasemaa juurde)“ Eesti Rahvusraamatukogus;
- 15. mail erialaraamatukogu sektsiooni väljasõidul Heimtali muuseumi ja Viljandi Pärimusmuusika teabekeskusse;
- 18. juunil raamatu „Soomepoiste elulood“ esitlusel Eesti Rahvusraamatukogus;
- 18.-19. augustil erialaraamatukogu sektsiooni väljasõidul Riiga, kus külastati Läti Rahvusraamatukogu ja Riia Stockholmi Ärikooli raamatukogu;
- 7.-8. septembril Kuressaares ERÜ kogude toimkonna sügisesel väljasõiduistungil;
- 8. oktoobril ajakirja National Geographic fotonäituse „Tuleviku toit“ avamisel Tervishoiumuuseumis;
- 21. oktoobril Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuses Fr. Tuglase elu ja loomingut ning kirjandusrühmitust „Siuru“ tutvustaval üritusel;
- 6. novembril Viimsi raamatukogu 95. juubelil;
- 25. novembril seminaril „Raamatud, lugemine ja lugeja“ Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogus;
- 27. novembril erialaraamatukogude õppepäeval Tartu Kõrgema Kunstikooli/Tartu Kunstikooli raamatukogus;
- 30. novembril Tammsaare muuseumi 11. sügiskonverentsil teemal „Kirjandus ja haigus“ Tammsaare muuseumis.

1.4 **EESTI HOIURAAMATUKOGU TUTVUSTAMINE JA KOOSTÖÖ TEISTE ASUTUSTEGA**

16. aprillil tutvustati Eesti Hoiuraamatukogu raamatukogunduse eriala kutseõppijatele.

2015. a. jooksul on Eesti Hoiuraamatukogu teinud tihedat koostööd Töötukassaga. Tööharjutusgrupid Maardust on mitmel korral Eesti Hoiuraamatukogus abitöödel käinud. MTÜ-le Meelevald on töötutele jagamiseks antud mahakandmisele kuuluvaid raamatuid.

1.5 **INFOTEHNOLOOGIA ÜLEVAADE**

Eesti Hoiuraamatukogu infotehnoloogia kulud kokku 2015. a. olid 16 598 € (IT remondi- ja hooldusteenusele kulus 10 128 €, infotehnoloogilisele riistvarale ja tarvikutele 2090 €, info- ja kommunikatsioonitehnoloogilisele tarkvarale 811 €, IT riist- ja tarkvara rendile ja majutusteenusele 3569 €).

2015. aastaks oli seadmete ostmiseks eelarves ette nähtud 12 782 €. Seadmete soetamiseks eraldatud investeeringute summaga soetati heliraamatute valmistamise kvaliteedi parandamiseks kõlarite häälestamise süsteemid Genelec 8250A Smart active two-way monitor system ja GLMTM 2.0 Genelec loudspeaker manager user kit summas 2930 €.

Eesti Pimedate Raamatukogu CD-duplikaatorile osteti Saksamaalt Rimage Prism III Thermal printer, mille maksumus koos pakendamise, postikulu ja installeerimisega oli kokku 8823 €.

Kokku soetati seadmeid 2015.a. 11 753 € eest, jääk 1029 € kanti üle 2016.aastasse.

Firmalt Cloudtech OÜ telliti Eesti Pimedate Raamatukogu lugejate jaoks valmistatud teavikute allalaadimiseks loodud Veebiraamatukogu funktsionaalsuse ja kasutajamugavuse edasiarendamine maksumusega 5000 €. Tellitud tööde eest tasuti 2014.a. vahenditest, töö valmis lõplikult 2015.a. kevadel.

2015. a. lõpus on raamatukogu kasutuses 23 lauaarvutit ja 4 sülearvutit, mis on soetatud 2004 -2; 2006- 3; 2007 – 1; 2008 -2; 2009 – 1; 2011 -2; 2012 – 9; 2013 – 6, 2015 – 1.

Servereid on 2015. a. lõpu seisuga Eesti Hoiuraamatukogus kasutuses 3, mis on soetatud aastatel 2011, 2013 ja 2014.

Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi infosüsteemi ESTER osalustasu 2015. a. oli 2306,00 €.

Eesti Hoiuraamatukogu arvutipargi hooldamiseks on sõlmitud leping OÜ-ga Trumpit Solutions arvutite ja arvutivõrgu seadmete installeerimis- ja remonditöödeks, kodulehe uuendusteks ja hoolduseks ning EHR valduses olevate serverite tarkvara- ja installeerimistöödeks.

2 PEAVARAHOIDJA TEGEVUS

Eesti Hoiuraamatukogu tegevus on 20 aasta jooksul teinud läbi küll märkimisväärseid muutusi, kuid tänaseks on välja kujunenud kindel tegevuskava. Aastal 2015 ei toimunud suuri ja põhimõttelisi muutusi raamatukogu tegevuses ja see kehtib ka peavarahoidja tegevuse kohta.

Trükiste saamine, nende korrastamine ja vahendamine jätkusid varem kehtestatud korra alusel. Viimastel aastatel on varasemast rohkem tähelepanu pööratud mittevajalike või liigeses eksemplaarsuses trükiste kõrvaldamisele kogudest. Selle tegevuse tagajärjel on mitmed muuseumid saanud enda kasutusse hoidlate pinda oma kogude hoidmiseks.

Eesti Hoiuraamatukogu igapäevase tegevuse käigus selguvad muutused raamatukogude ja teiste huviliste vajadustes ja soovides. Mõned trükised muutuvad aktuaalseks, samas aga teiste seni nõutud teavikute vastu huvi raugneb. Trükiste laekumine vahetuskogusse toimus analoogselt eelmiste aastatega, olulise osa moodustavad endiselt eraisikute annetused. Nende läbivaatamine ja vahetuskogusse valimine on küll väga aeganõudev, kuid samas saab sealt olulisel määral otsitavaid ja nõutavaid trükiseid, mida ei tule raamatukogude poolt üleantud trükiste seast. Jätkus koostöö mitmete kirjastustega nende trükiste tasuta jagamisel, asutustega raamatukogudele nende väljaannete sihtjagamisel jne.

Alati ei ole mõttekas kõiki trükiseid Eesti Hoiuraamatukogusse kohale tuua enne kui on selge nende väärtus ja võimalik huvi nende vastu. Nii käis peavarahoidja Kundas üle vaatamas Kunda Nordic Tsemendi raamatukogu säilinud osa, mille Tallinnasse toomine oli ebaotstarbekas.

2015. a. laekumiste hulgas väärivad mainimist suur hulk hispaaniakeelseid trükiseid Eestist töölt lahkunud EL institutsiooni töötajalt ja tuhanded ingliskeelsed raamatud, mis anti Eesti Hoiuraamatukogule üle seoses eraantikvariaadi likvideerimisega Tallinnas.

Välis-eesti trükiste laekumine on praegusel ajal juhuslik ja piirdub enamasti mõne erakoguga ja üksikute teostega raamatukogudest. Erandiks võib siin pidada Tartu instituuti Torontos, kust tuleb igal aastal üks suurem saadetis, mille kokkupanemisel on arvestatud siinse reaalse huviga.

Lisaks tavapärasele raamatukogude komplekteerimisele on Eesti Hoiuraamatukogu vahetuskogust raamatud leidnud oma tee Trükimuseumi, Eesti Rahvusraamatukogu uude, värskelt avatud lastekeskusesse, Arhitektuurimuuseumis avatud olnud näitusele „Mõisate kadunud hiilgus“, mitmetele näitustele Okupatsioonide Muuseumis jne.

Seoses töötajate arvu vähenemisega on peavarahoidja varasemast rohkem seotud ka trükiste vastuvõtu ja paigutamise ning vahendamise huvilistele.

Hoiukogu töö keskendus autoreferaatide kogu läbivaatamisele, kuna vastavalt Eesti Hoiuraamatukogu nõukogu otsusele ei kuulu see tervikuna enam säilitamisele. Väljavalitud ja säilitamisele kuuluvad nimetused kajastatakse e-kataloogis ESTER. Teistest raamatukogudest säilitamisele kuuluvate trükiste üleandmine on märkimisväärselt vähenenud, kui jätta kõrvale iga-aastane ajalehtede saamine Eesti Rahvusraamatukogust.

Aruandeaastal jätkusid majas ka remonttööd, mis toovad alati kaasa mingite trükiste ümberpaigutamise vajaduse ning rohkesti tolmu, mille koristamisel on meil viimasel ajal abiks olnud Töötukassa Maardu tööharjutusgruppi kuuluvad töötud.

3 HOIUOSAKONNA TEGEVUSARUANNE

2015. aastal jätkati vähekasutatavate trükiste hoiukogu moodustamist, võttes teistelt raamatukogudelt vastu säilitamist vääriivat teaduslikku, tehnilist ja kultuurialast kirjandust ja tehes seda lugejatele kättesaadavaks.

Võrreldes eelmiste aastatega on vastuvõetavate trükiste arv vähenenud. Kui 2014. aastal andsid raamatukogud alalisele säilitamisele hoiukogusse 913 vähekasutatavat trükist, siis 2015.a. oli selleks arvuks 168. Raamatukogu vahetusosakonnalt ja Eesti Rahvusraamatukogult saadi 31 a.k. ajalehti, 22 a.k. ajakirju, 82 eks. jätkväljaandeid ja 33 eks. raamatuid. Nimetusi lisandus 54.

Seisuga 31.12.2015 sisaldas hoiukogu 370546 trükist:

raamatuid	- 289870 eks.	
ajakirju	- 28411 a.k. ja 2527 nimetust	
ajalehti	- 3027 a.k. ja 196 nimetust	
jätkväljaandeid	- 49238 eks.	-

Aruandeaastal tegeldi peamiselt hoiukogu ja e-kataloogi ESTER korrastamisega. Juhindudes ERÜ kogude toimkonna juhendist „Abiks Hoiuraamatukokku säilitamisele suunamisel“ jätkati hoiukogu puhastamist juhendile mittevastavatest väljaannetest, näiteks vähekasutatavates keeltes trükistest, sisult kiiresti aegunud teadusajakirjadest jne. Mahakandmisele kuulusid ka trükised, mis olid olemas mitmes raamatukogus. Vajadusel konsulteeriti trükise üleandnud raamatukoguga. Aasta jooksul kustutati 415 aastakäiku ja 92 nimetust ajakirju ning 725 eksemplari jätkväljaandeid. Mahakandmisele kuulus ka 154 raamatut, peamiselt meditsiinalased.

Eesti Rahvusraamatukoguga jätkus koostöö perioodika osas. Koos vaadati läbi ajakirjad, mille aastakäike leidis mõlemas raamatukogus. Otsus säilitaja kohta tehti 87 nimetuse puhul.

2015. aastal jätkati autoreferaatide sisulist läbivaatamist ja nende lugejatele kättesaadavaks tegemist. Läbi vaadati aastatel 1987-1989 ilmunud autoreferaadid (78154 eks.). Kustutati aastatel 1980-1981 ilmunud 38523 eksemplari. Läbi vaadati ja kanti maha endiselt Eesti Meditsiiniiraamatukogult saadud 29221 eksemplari. E-kataloogi ESTER sisestati 1980.-1981.a. ilmunud autoreferaatide kirjed.

Perioodiakogus viidi läbi inventuur kohaviitade vahemikus P2468-P2900. Kontrolliti 8199 väljaande kohalolu vastavust e-kataloogile ESTER. Inventuuri käigus loeti kadunuks 2 trükist.

2015. aasta lõpus sisaldas e-kataloog ESTER hoiukogu 112028 eksemplarikirjet ja 75097 bibliokirjet. Aasta jooksul sisestati kataloogi 6565 kirjet, 3228 biblio- ja 3337 eksemplarikirjet. Kõik trükised kirjeldati *de visu*.

2015. aastal jätkati Tallinna ja Tartu e-kataloogide liitmisel tekkinud topeltkirjete toimetamist ja kokkutõstmist. Korrastati 4097 bibliokirjet.

Aasta jooksul liigitati ja märksõnastati 2310 trükist.

2015. aastal oli raamatukogu 254 päeva lugejatele avatud. Raamatukogu kasutajaid registreeriti 36 ja külastusi 73. Raamatukogu koduleheküljele tehti 67742 külastust. Kohalkasutuseks laenutati 367 trükist. Laenutustest moodustasid perioodikatellimused 82%. Lugejatele tehti 509 artiklikoopiat. Elektrooniliselt vahendati kasutajatele 30 trükist. Skanneeriti ja saadeti lugejatele elektronposti kaudu 46 artiklikoopiat.

4 VAHETUSOSAKONNA TEGEVUSARUANNE

Vahetuskogus oli seisuga 31.12.2015 484009 trükist. Kogu täienes 2015. aasta jooksul 284167 arvestusüksuse võrra. Kogust kustutati 367258 arvestusüksust. Sellest teistele raamatukogudele jagati 63762 trükist. Jätkati kogude puhastamist raamatukogudele mittevajalikest trükistest. Kuna võõrkeelse kirjanduse vastu on huvi vähenenud, siis jätkati ka sel aastal just võõrkeelse kogu puhastamist. Makulatuuri suunati 303496 trükist. Keeleliselt jagunes vahetuskogu 2015. aasta lõpul järgmiselt:

Eestikeelne trükis 467624 eks.

Võõrkeelne trükis – 16385 eks.

2015. aastal saadi annetusi 831 korral. Eraannetajaid oli 675 ja nad annetasid raamatukogule kokku 166519 trükist, mis annab tunnistust, et järjekordselt on suurenenud eraannetuste hulk. Ka sel aastal saime kõige enam trükiseid – peaaegu 33449 eksemplari Eesti Rahvusraamatukogust. Välismaalt saabus annetus Tartu Instituudilt Torontos, kokku 7747 eksemplari välis-eesti trükist. Kirjastustest annetasid suuremas koguses raamatuid Ilmamaa, Juura, Kultuurileht, Hea lugu ja Ühinenud ajakirjad. Nagu juba eelnevalt mainitud, jagas 2015 aastal Eesti Hoiuraamatukogu raamatukogudele vahetuskogust 63762 trükist.

Asutused	Eks
Rahva-, eriala ja lasteraamatukogud	13675
Kooliraamatukogud	12489
Kõrgkoolide raamatukogud	5300
Seltsid, ühiskondlikud organisatsioonid	5731
Muuseumid	5230
Ministeeriumid, valitsusasutused	1535
Haiglad, laste- ja hooldekodud	1551
Vanglad, sõjavägi	12641
Muud asutused	5610
Kokku	63762
Makulatuuri läks	303496
KOKKU kustutati	367258

Ka sel aastal said kõige enam trükiseid Hoiuraamatukogust rahva-ja kooliraamatukogud. Väga suure koguse trükiseid jagasime ka sõjaväeosadele ja vanglatele.

Vaadati läbi 266 maili teel saabunud soovinimestikku.

Lisaks sellele on osakonna töötajad otsinud kirjandust etteantud teemade järgi.

Raamatukogusse saabunud kirjastuste jääkidest koostati kaks pakkumisnimestikku.

Kultuuriministeriumi ja teiste asutuste jaotuskavade alusel jagati maakondade keskraamatukogudele 11 nimetust raamatuid.

Lisa 1 Kogude liikumine 2015

Vahetuskogu arvudes 2015

	Trükiste üldarv	s.h. perioodika	Eestik.	Võõrk.
Seis 1.01.2015	567100	288063	499431	67669
2015 tuli juurde	284167	28102	211050	73117
2015 kustutati	367258	43979	242857	124401
Seis 1.01.2016	484009	272186	467624	16385

makulatuur	303496
Rmtk.	63762
kokku:	367258

Vahetuskogu	2013	2014	2015
Aasta algul (aü)	766096	710279	567100
Aasta algul (lm)	21598	19821	15752
Lisandumine(aü)	287500	306612	284 167
Kustutatud (aü)	343317	449791	367258
Aasta lõpul(aü)	710279	567100	484009
Aasta lõpul(lm)	19821	15752	13675

5 FINANTS- JA MAJANDUSTEGEVUS

Tulud

		2014	2015
A	Tulud kokku	882	949
a1	riigilt	882	949
a2	omavalitsuselt		
a3	muudest allikatest		
a3.1	sh ettevõtetelt või eraisikutelt		
a3.2	sihtfinantseerimine		
a3.3	teenitud tulu (omatulu)		

Kulud

		2014	2015
A	Kulud kokku a1+a2	891	949
a1	Jooksevkulu	873	937
a1.1	Tööjõukulu	360	371
a1.1.1	sh preemia, palk, hüvitis	360	371
a1.1.2	sh personali koolituskulu		
a1.2	komplekteerimiskulud kokku	6	1
a1.2.1	Kulu paberkandjatele, mikrovormidele ja auvistele kokku	6	1
a1.2.1.1	sh raamatutele	6	1
a1.2.1.2.	sh jadaväljaannetele		
a1.2.2	kulud elektroonilistele teavikutele		
a1.3	RVL-i kulu		
a1.4	hoiukulu	30	31
a1.5	IKT kulud	22	17
a1.6	halduskulud	423	494

		2014	2015
A	Kulud kokku a1+a2	891	949
a1.7	muud kulud	32	23
a2	Kapitalimahutused	18	12
a2.1	Investeeringud põhivarasse	0	0
a2.1.1	sh. uute ehitiste ja juurdeehitiste soetamine		
a2.1.2	sh kõik muud kapitaalmahutused		
a2.2	investeeringud infotehnoloogiasse	18	12

Halduskuludeks RKAS-le eraldas riik 2015. a. 478 428 €.

6 TEGEVUSKAVA 2016. AASTAKS

- Jätkata Tallinna ja Tartu e-kataloogide liitmise käigus tekkinud dublettkirjete ühendamist ja liidetud kirjete toimetamist.
- Jätkata inventuuri perioodikakogus. Kontrollida trükiste kohalolekut kohaviitade vahemikus P2900-P3700.
- Lõpetada autoreferaatide kogu sisuline läbivaatamine.
- Jätkata pakkumisnimekirjade koostamist vahetuskogu trükistest ja raamatukogude teavitamist pakutavatest teavikutest nii kodulehekülje kui muude kanalite kaudu.
- Jätkata vahetuskogusse saabunud harvaleduvate trükiste leidumuse kontrollimist arhiivraamatukogudes ja teistes mäluasutustes ja sealt puudumisel nende pakkumist huvitatud asutustele.
- Teavitada raamatukogusid, mäluasutusi ning teisi raamatutest huvitada võivaid institutsioone (haiglad, hooldekodud, sõjaväeosad jne.) vahetusosakonna teenustest.
- Jätkata fondide puhastamist mittevajalikust ja liigeses eksemplaarsuses olevast kirjandusest.
- Luua kontakte väljaspool Eestit elavate eesti kogukondadega, selgitada välja nende raamatute soovid ja täita neid vastavalt võimalustele.
- Osaleda rahvuskaaslaste programmi töös.
- Tagada ülevaatliku informatsiooni kättesaadavus raamatukogu teenustest ja tegevusest koduleheküljel.
- Tutvustada raamatukogu meedia vahendusel, konverentsidel, erialaüritustel, kohapeal.
- Jätkata võimalusel vanemate töökohaarvutite väljavahetamist uute vastu.
- Jätkata aktiivset osalemist koolitusprogrammidel ja teistel raamatukogunduslikel üritustel.

EESTI PIMEDATE RAAMATUKOGU 2015. AASTA ARUANNE

EESSÕNA

Alates 2010. aasta 1. juunist Eesti Hoiuraamatukogu osakonnana tegutseva Eesti Pimedate Raamatukogu ülesandeks on valmistada, komplekteerida, säilitada ja teha kättesaadavaks heliraamatuid, -ajakirju, -ajalehti, punktkirjas ja elektroonilisi teavikuid, puuteraamatuid ning kirjeldustõlkega filme nägemispuudega või mõne muu trükitud teksti lugemist takistava puude, häire või haigusega lugejatele.

2015. aastal laenutati teavikuid vahetult raamatukogust, raamatukogudevahelise laenutuse ja posti teel. Postikulud tasus raamatukogu.

Laenutuste üldarv ja mittetagastatavate heliraamatute laenutuste arv kasvasid võrreldes eelmise aastaga. Küllastuste arvu pidev vähenemine annab tunnistust posti teel toimuva teeninduse mugavusest nägemispuudega lugejate jaoks, samuti Veebiraamatukogu kasutajate hulga järkjärgulisest suurenemisest.

Laenutuses oli 2015. aasta lõpul 4075 nimetust heliraamatuid, 854 nimetust punktkirjas raamatuid, 95 puuteraamatut, 95 e-raamatut ja 17 filmi. 2015. aastal valmistati 149 nimetust eesti- ja 9 nimetust venekeelseid heliraamatuid. Jätkati vanade ja väärtuslike magnetofonilintidel heliraamatute digiteerimist ning restaureerimist. Aasta jooksul digiteeriti ja restaureeriti ning tehti lugejatele kättesaadavaks 100 eestikeelset heliraamatut.

Punktkirjas trükiseid valmistati sama palju kui 2014. aastal – 23 nimetust, kuid originaallehekülgede arvu poolest toodang siiski vähenes. Punktkirjas raamatuid trükiti nii lastele kui täiskasvanutele.

2015. aastal jätkati elektrooniliste ajalehtede ning ajakirjade kättesaadavaks tegemist e-posti teel ning suurendati väljaannete valikut.

Eesti Pimedate Raamatukogu töötajad osalesid aruandeaastal erialastel koolitustel ning tutvustasid raamatukogu mitmesugustel üritustel, meedias ning raamatukogus kohapeal.

1 ORGANISATSIOON JA JUHTIMINE

1.1. STRUKTUUR

Aastal 1994 loodi tollase Eesti Pimedate Ühingu helistuudiost sihtasutus, mis tegevusvaldkondade liitmise tulemusel arendati Sihtasutuseks Eesti Pimedate Raamatukogu. Alates 2001. aastast anti Sotsiaalministeeriumi vastutusalas olnud sihtasutus kultuuriministeeriumi vastutusalasse.

Vastavalt kultuuriministri 11. novembri 2003. aasta määrusele nr. 18, millega muudeti Eesti Hoiuraamatukogu põhimäärust, hakkas Eesti Pimedate Raamatukogu alates 1. jaanuarist 2004 tööle Eesti Hoiuraamatukogu filiaalina. Vastavalt kultuuriministri 1. juuni 2010. aasta määrusele nr. 3 muutus Eesti Pimedate Raamatukogu Eesti Hoiuraamatukogu filiaalset osakonnaks. Alates 1. juunist 2010 teenindab varem Tallinnas Tondi 8a tegutsenud Eesti Pimedate Raamatukogu lugejaid Eesti Hoiuraamatukogu hoones Suur-Sõjamäe 44a. 2015. aastal ei muutunud Eesti Pimedate Raamatukogu personali koosseis. Osakonnas töötab 9 inimest, neist 8 täistööajaga ning 1 inimene 0,75 kohaga:

Osakonnajuhataja 1
Teabejuht 0,75
Infotöötaja 3
Helindaja 1
Paljundusoperaator 1
Punktkirjatoimetaja 1
Tekstitöötaja 1
Kokku 8,75

Töövõtulepingute alusel töötasid heliraamatute, -ajalehtede ja -ajakirjade tekstide esitajad (peamiselt näitlejad ja diktorid).

1.2. OSAVÖTT ERIALASTE ORGANISATSIOONIDE TÖÖST JA TÖÖALANE KOOLITUS

Osakonnajuhataja Marja Kivihall on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu liige ja Rahvusvahelise Raamatukoguühingute ja -asutuste Liidu trükitud teksti lugemist takistava puudega inimestele teenust pakkuvate raamatukogude sektsiooni (IFLA Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section) Eesti Pimedate Raamatukogu poolne kontaktisik.

Infotöötaja Margit Orusaar on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu erialaraamatukogude sektsiooni liige.

Teabejuht Priit Kasepalu esindas Eesti Pimedate Raamatukogu Euroopa Pimedate Liidu punktkirjaesseede võistluse Eesti vooru žüriis ja oli selle esimees.

Osalemine konverentsidel, seminaridel, erialasel koolitusel, täiendõppe jt üritustel

Punktkirjatoimetaja Avo Falkenberg:

- 29. septembril restoranis Tuljak Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei kampaania „Siia saab“ avaüritusel.

Teabejuht Priit Kasepalu:

- 21.-22. jaanuaril Jüri Gümnaasiumis. Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamine.
- 6. veebruaril Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskuses avatud uste päeval.
- 17. veebruaril kinos Artis dokumentaalfilmi „Pimedad mänguhoos“ esilinastusel.
- 3. märtsil Tallinnas Sokos Hotel Viru konverentsikeskuses konverentsil „Väärtustades mitmekesisust: teel kaasava ja eelarvamustevaba töökeskkonna poole“.
- 8. aprillil Tallinna Puuetega Inimeste Kojas Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti korraldatud ümarlaul „Nägemispuudega inimestele osutatavad teenused Tallinnas“.
- 19. aprillil Tallinna Heleni Koolis Eesti Pimekurtide Tugiliidu korraldatud seminaril „Nägemispuudega laste vanemate ja organisatsioonide roll haridus- ja sotsiaalteenuste arendamisel“.
- 22. mail Eesti Tervishoiu Muuseumis muuseumi 90. juubeliaasta tähistamisel ja püsinäituse „Avameelselt Sinu keha“ tervishoiuteemalise osa avamisel.
- 1. juulil Toorakul Lääne-Eesti nägemispuudega inimeste organisatsioonide 8. suvepäeval. Mälumängu „Meie Eesti“ küsimuste koostamine ja mälumängu läbiviimine.
- 29. septembril restoranis Tuljak Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei kampaania „Siia saab“ avaüritusel.
- 6. oktoobril Obinita Seto Muuseumitarõs Kuusealuse varjunime all kirjutava autori kohtumisel kirjandushuvilistega. Kaasabi ürituse läbiviimisel.
- 16. oktoobril Tallinna Õpetajate Majas Eesti Pimedate Liidu tänu seminaril „Kättesaadav kultuur“.
- 30. oktoobril kohvikus Kamahouse Kultuuriministeriumi II kommunikatsioonipäeval.
- 2. detsembril Tallinnas SpaceX Sündmuskeskuses Eesti Puuetega Inimeste Koja aastakonverentsil „Puudega inimesed kutse- ja kõrghariduses ehk mis saab peale põhikooli?“.

Osakonnajuhataja Marja Kivihall:

- 27. veebruaril Eesti Rahvusraamatukogus Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu kõne- ja aastakoosolekul.
- 9. aprillil Eesti Rahvusraamatukogus Põhja- ja Baltimaade kirjandusfoorumil „NORDIC NOIR – Põhjamaade põnevik, nordisk krim, pohjoismainen dekkari“.
- 29. septembril restoranis Tuljak Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei kampaania „Siia saab“ avaüritusel.
- 16. oktoobril Tallinna Õpetajate Majas Eesti Pimedate Liidu tänu seminaril „Kättesaadav kultuur“. Esinemine ettekandega.
- 30. oktoobril kohvikus Kamahouse Kultuuriministeriumi II kommunikatsioonipäeval.
- 25. novembril Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogus Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu kogude toimkonna seminaril „Raamatud, lugemine ja lugeja“.

Infotöötaja Margit Orusaar:

- 29. aprillil Viimsi Raamatukogus URRAM-i teabepäeval.

Infotöötaja Silva Paluvits:

- 27. veebruaril Eesti Rahvusraamatukogus Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu kõne- ja aastakoosolekul.
- 3.-4. märtsil Kääriku Spordikeskuses mäluasutuste talveseminaril „21. sajandi mäluasutus“.
- 24. aprillil Kirjanike Liidu musta laega saalis E. Vilde 150. juubelile pühendatud konverentsil „Tokerjad hääbuivad, Vilde jääb“.
- 29. aprillil Viimsi Raamatukogus URRAM-i teabepäeval.
- 4.-6. augustil Lääne-Virumaal rahvaraamatukogude suvelaagris „Muusika raamatukogus – kõlab hästi!“.
- 28. oktoobril Tallinna Ülikooli Akadeemilises Raamatukogus tutvumiskäigul uude digiteerimiskeskusesse.
- 30. novembril A. H. Tammsaare Muuseumi 11. sügiskonverentsil „Kirjandus ja haigus“.
- 11. detsembril Eesti Rahvusraamatukogus Paabeli Raamatukogu kirjanduskonverentsil „Aja vaim ja vari“.

1.3. RAAMATUKOGU TUTVUSTAMINE JA KOOSTÖÖ TEISTE ASUTUSTEGA

Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamisel on oluline osa teiste asutuste ja organisatsioonide esindajate külaskäikudel raamatukogusse. Aasta jooksul toimunud külastused on andnud võimaluse tutvustada huvilistele Eesti Pimedate Raamatukogu tegevust.

Külastused:

- 3. veebruaril täiendasid Eesti Pimedate Raamatukogus oma teadmisi Tallinna Ülikooli eripedagoogika tudengid.
- 20. märtsil täiendasid Eesti Pimedate Raamatukogus oma teadmisi Tallinna Ülikooli eripedagoogika tudengid.
- 15. septembril külastasid Eesti Pimedate Raamatukogu Bhutani raamatukoguhoidja Tshering Dema ja Kate-Riin Kont Tallinna Tehnikaülikooli Raamatukogust.

2015. aastal kajastati Eesti Pimedate Raamatukogu tegevust meedias.

Meediakajastused:

- 4. jaanuaril on ülemaailmne punktkirjapäev. – Külauudised, 2. jaanuar 2015
- Kasepalu, Priit. 4. jaanuaril on ülemaailmne punktkirjapäev. – E24, 2. jaanuar 2015
- Kasepalu, Priit. 4. jaanuaril on ülemaailmne punktkirjapäev. – Tallinn, 2. jaanuar 2015
- Vetik, Laura. 4. jaanuaril on ülemaailmne punktkirjapäev. – Koolielu, 2. jaanuar 2015
- Täna on rahvusvaheline punktkirjapäev. – Kanal2, 4. jaanuar 2015
- Ratt, Silja. Pimedad laenutavad raamatuid usinamalt kui nägijad. – Õhtuleht, 3. oktoober 2015
- Rosin, Jakob. Kust tulevad raamatud? – Sinuga, sügis 2015, lk. 20-22

- Kasepalu, Priit. Pimedad saavad kirjandusega tutvuda Eesti Pimedate Raamatukogu abil. – Kuulutaja, 20. november 2015, lk. 20

Eesti Pimedate Raamatukogu teabejuht Priit Kasepalu koostas Põhja-Eesti Pimedate Ühingu kodulehel ja ühingu 100. aastapäevaks 2022. aastal raamatuna avaldatavasse kogumikku põhjaliku ülevaateartikli „Tallinn – Eesti nägemispuudega inimeste raamatukoguteeninduse keskus“.

Eesti Pimedate Raamatukogu voldikuid jagati raamatukogus kohapeal ja erinevatel üritustel soovijatele.

2 KOGUD

Aastal 2015 valmistati:

- eestikeelseid heliraamatuid 149 nimetust – 1607 originaaltundi;
- venekeelseid heliraamatuid 9 nimetust – 114 originaaltundi;
- digiteeritud ja restaureeritud eestikeelseid heliraamatuid 100 nimetust – 1114 originaaltundi;
- heliajalehti ja -ajakirju – 6491 CD-d;
- punktkirjas trükiseid 23 nimetust – 3911 punktkirjalehekülge originaalteksti;
- raamatukogus koostatud nägemispuudega inimeste elu kajastavat heli- ja e-ajakirja „Epüfon“ – 10 numbrit.

Heliraamatutena salvestatavate ja punktkirjas trükitavate raamatute valiku põhimõtted:

- jälgitakse, et raamatud vastaksid võimalikult erinevale maitsele ja huvitaksid võimalikult paljusid lugejaid;
- arvestatakse lugejate soovidega;
- arvestatakse koolides (ka kõrgkoolides) soovitatava ilukirjandusega;
- arvestatakse temaatilise kirjanduse mitmekülgse valiku pakkumisega;
- edastatakse nägemispuudega inimeste elu käsitlevat kirjandust;
- edastatakse kaasaegset väärtkirjandust, mille üle otsustatakse ajakirjanduses ilmunud arvustuste või läbiloetud raamatute põhjal.

Lisaks raamatukogus valmistatud teavikutele täienes kogu tänu ostudele ja annetustele. Osteti 6 nimetust eestikeelseid heliraamatuid. Raamatukogule annetati 124 nimetust erinevat laadi teavikuid – heli-, punktkirjas, puuteraamatuid, e-raamatuid ja filme. Annetatud teavikud olid eesti, vene ja inglise keeles. Heliraamatuid saadi Võrust Pimedate Infoühingult Helikiri, Põhja-Eesti Pimedate Ühingult, Haapsalu Sotsiaalmajalt, eraisikutelt. Punktkirjas materjale annetas Eesti Pimedate Liit ning puuteraamatuid Tallinna Ülikool. E-raamatuid annetasid raamatute autorid ja Johannes Esto Ühing. Filmi „Pimedad mänguhoos“ annetas raamatukogule filmi stsenaarist ja režissöör Valentin Kuik.

2015. aastal jätkus raamatuvahetus välisriikide pimedate raamatukogudega, kellele saadeti ja kellelt saadi annetuseks heliraamatuid. Välisriikide pimedate raamatukogudele saadeti 21 heliraamatu nimetust (12 eesti- ja 9 venekeelset), kokku 73 eksemplari. Vastu saadi 4 eestikeelset ja 16 venekeelset heliraamatut. Välisriikide raamatukogudele saadeti vähem ja neilt saadi rohkem raamatuid kui 2014. aastal.

Välisraamatukogudele annetatud heliraamatute arv:

Soome – 12 eesti- ja 9 venekeelset nimetust;
 Läti – 9 venekeelset nimetust;
 Austraalia – 8 venekeelset nimetust;
 Leedu – 8 venekeelset nimetust;
 Norra – 8 venekeelset nimetust;
 Venemaa – 8 venekeelset nimetust;
 Saksamaa – 7 venekeelset nimetust;
 Rootsi – 4 venekeelset nimetust.

Välisraamatukogudest saadud heliraamatute arv:

Soome – 4 eesti- ja 9 venekeelset nimetust;
 Läti – 7 venekeelset nimetust.

Meie kõige aktiivsem raamatuvahetuse koostööpartner on Soome Celia Raamatukogu.

3 LUGEJATEENINDUS

Eesti Pimedate Raamatukogu kasutuseeskirjas on sätestatud, et raamatukogu teenindab heli-, punktkirjas, puuteraamatute, elektrooniliste teavikute, kirjeldustõlkega filmide laenutamisel nägemispuudega või mõne muu trükitud teksti lugemist takistava puude, häire või haigusega inimesi. Nägemispuudega inimeste tegevust, rehabiliteerimist ja õpetamist käsitlevaid trükitud materjale laenutatakse kõikidele soovijatele. Eesti Pimedate Raamatukogu kasutuseeskirjast lähtuvalt nõutakse lugejaks registreerimisel tõendit või selle koopiat trükitud teksti lugemist takistava puude, haiguse või häire kohta.

Aastal 2015 oli:

- 768 raamatukogu kasutajat (sh. 3 posti teel teenindatavat raamatukogu jt organisatsiooni);
- 363 heliajalehtede ja -ajakirjade, CD-l Raamatututvustaja posti teel laenajat;
- 194 elektrooniliste väljaannete (ajalehtede, ajakirjade ja e-Raamatututvustaja) saajat;
- 18 038 laenutust;
- 171 külastust.

Raamatukogu oli avatud neljal päeval nädalas esmaspäevast neljapäevani a 6 tundi.

Teavikuid laenutati vahetult raamatukogust, raamatukogudevahelise laenutuse ja posti teel.

2015. aastal jätkati 2010. aastal alanud koostööd Põhja-Eesti Pimedate Ühingu ning soovijatele oli ühingu majas Tallinnas Tondi 8a avatud pimedate raamatukogu laenutuspunkt. Laenutuspunktis töötas kord nädalas kaks tundi Eesti Pimedate Raamatukogu töötaja, kes võttis vastu tagastamisele kuuluvaid teavikuid ning andis välja lugejate poolt varem tellitud raamatuid. Tondi 8a laenutuspunktis registreeriti aasta jooksul 78 külastust. Raamatukogu külastati kohapeal aadressil Suur-Sõjamäe 44a 93 korda.

2015. aastal kasvas lugejate arv eelmise aastaga võrreldes 28 inimese võrra. Laenutuste üldarv oli 18 038 (sh 16 911 mittetagastatavate heliraamatute laenutust). Laenutuste üldarv suurenes eelmise aastaga võrreldes 1253 laenutuse võrra. Mittetagastatavate heliraamatute laenutusi oli 1393 võrra rohkem kui 2014. aastal.

2015. aastal oli raamatukogudevahelise laenutuse kaudu teenindatavaid asutusi 3. RVL-i teel tellis meilt heliraamatuid Tartu Emajõe Kooli Raamatukogu.

2015. aastal laenasime raamatukogudevahelise laenutuse kaudu Peterburi Pimedate Raamatukogult venekeelseid punktkirjas raamatuid ning ajakirju oma lugejate jaoks.

Raamatukogu saatis 2015. aasta jooksul valmistatud heli- ja punktkirjas teavikuid ning Pimedate Infoühingult Helikiri saadud audioraamatuid Tartu Oskar Lutsu nimelisele Linnaraamatukogule ja Pärnu Keskraamatukogule. Nendest raamatukogudest saadetakse teavikud Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu raamatukogule ja Pärnu Pimedate Ühingu raamatukogule, mille kaudu toimub teavikute laenutamine lugejatele.

Eesti Pimedate Raamatukogu valmistab CD-del heliraamatuid nii laenutusekssemplaridena kui mittetagastatavatena. Heli ajalehti ja -ajakirju saadetakse soovijatele vaid mittetagastatavatena. Neid saadeti lugejatele posti teel 1 kord 2 nädala järel. Heli ajakirjanduse plaadile salvestati kõik 2 nädala jooksul valmistatud või saadud eestikeelsed heli ajalehed ja -ajakirjad. Venekeelsed heli ajakirjanduse plaadid saadeti lugejatele kord kuus. Mittetagastatavate heliteavikute kasutusõigus kehtib 30 päeva. Eesti Pimedate Raamatukogus igakuiselt koostatavat uudiskirjanduse nimestikku Raamatututvustaja levitati nii CD-del kui e-posti teel.

Teavikute posti teel lugejatele saatmine ja lugejatelt raamatukogule tagastamine on lugejatele tasuta. Raamatukogu tasub postikulud. 2015. aastal olid postikulud 11 248 €. Eesti Pimedate Raamatukogule kehtib 50% soodustus kahepoolsest postivahetusest.

4 HELIKANDJATEL TEAVIKUTE VALMISTAMINE

Eesti Pimedate Raamatukogus valmistatakse heliraamatuid, -ajalehti ja -ajakirju DAISY (Digital Accessible Information System) standardi järgi, kasutades tarkvara Plectalk Recording Software Pro.

2015. aastal valmistati 149 nimetust eesti- ja 9 nimetust venekeelseid heliraamatuid, mille originaaltundide arv oli 1721. Eestikeelseid heliraamatuid valmistati eelmise aastaga võrreldes 8 nimetust rohkem, venekeelseid aga 10 nimetust vähem. Heli raamatute toodang jäi peaaegu samale tasemele kui 2014. aastal, vähenedes vaid 2 nimetuse võrra. 2015. aastal tehti lugejatele kättesaadavaks 100 Võrus Pimedate Infoühingus Helikiri ja Eesti Pimedate Raamatukogus digiteeritud ja restaureeritud heliraamatut. Heli raamatuid digiteeriti 49 nimetust rohkem kui 2014. aastal.

Heli ajalehtede ja -ajakirjadena salvestati järgmisi väljaandeid: Eesti Naine, Elukiri, Terviseleht, 30+, 60+, Здоровье для всех. Lisaks levitati CD-del huvilistele nägemispuudega inimeste elu kajastavaid väljaandeid Epüfon, Eesti Pimedate Liidu infolehte Valguse Kaja, Põhja-Eesti Pimedate Ühingu infolehte Kuukiir ning Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu kohalikke saateid.

2015. aastal lisandus 4 uut esitajat. 9 esitajat salvestas tekste kodus. Eesti Pimedate Raamatukogul oli 2015. aastal 23 sisselugejat.

5 PUNKTKIRJAS TEAVIKUTE VALMISTAMINE

2015. aastal anti Eesti Pimedate Raamatukogus välja 23 nimetust punktkirjas teavikuid eesti ja vene keeles. Täiskasvanutele ja lastele suunatud ilukirjanduse kõrval trükiti punktkirjas Eesti Pimedate Liidu infolehte Valguse Kaja.

Aasta jooksul valmistati punktkirjas materjale sellistele asutustele: Eesti Kunstimuuseum, Põhja-Eesti Pimedate Ühing, SA Innove, Eesti Puuetega Inimeste Koda, Eesti Töötukassa, Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku kantselei, restoran Tuljak, MTÜ Nõmme Kalju FC, Eesti Pimedate Liit, Tallinna Ülikool.

2015. aastal trükiti ja jagati soovijatele 75 2016. aasta kalendrit punktkirjas.

6 JUURDEPÄÄS ELEKTROONILISELE TEABELE

Aasta-aastalt suureneb lugejatele elektroonilise info vahendamise tähtsus. Nägemispuudega arvutikasutajatele edastati e-posti teel kõnesüntesaatoriga kuulamiseks või suurendusprogrammiga lugemiseks ajalehti Eesti Ekspress, Eesti Päevaleht, Maaleht, Postimees, Terviseleht, Õhtuleht ning ajakirju Eesti Loodus, Eesti Naine, Elukiri, Kodutohter, Puutepunktid, Psühholoogia Sinule, Imeline Ajalugu, 30+, 60+. Vastu tulles lugejate soovidele lisandus jaanuaris e-ajakirjade valikusse Imeline Teadus.

Huvilistele saadeti elektroonilisel kujul igakuiselt koostatavat uudiskirjanduse nimestikku Raamatututvustaja ning raamatukogus koostatavat väljaannet Epüfon. Aastalõpu seisuga tellis elektroonilisi väljaandeid 194 lugejat.

Eesti Pimedate Raamatukogu kodulehte külastati 2015. aastal 197 606 korda.

Eesti Pimedate Raamatukogu e-raamatute hulk kasvas 2015. aasta jooksul 10 nimetuse võrra tänu autorite ja kirjastuste annetustele. Raamatud tehti lugejatele kättesaadavaks Wordi-, PDF- või HTML-vormingus.

2015. aastal uuendatud Veebiraamatukogu võimaldab Eesti Pimedate Raamatukogu lugejatel kasutada elektroonilisi väljaandeid – ajalehti, ajakirju, raamatuid, Raamatututvustajat. Seda võimalust varem ei olnud.

7 VEEBIRAAMATUKOGU

Veebiraamatukogu on Eesti Pimedate Raamatukogu lugejatele loodud veebikeskkond heliraamatute, -ajalehtede ja -ajakirjade ning elektrooniliste teavikute allalaadimiseks ja voogedastusena kasutamiseks.

2015. aasta lõpul sisaldas Veebiraamatukogu 3172 heli- ja elektroonilist teavikut. Veebiraamatukogu kasutajaid oli 276.

2015. aastal uuendati Veebiraamatukogu koostöös Trumpit Solutions OÜ-ga. Raamatukogu poolt panustas sellesse töösse kõige rohkem infotöötaja Margit Orusaar.

13. augustil avati Veebiraamatukogu uus süsteem aadressil www.veebiraamatukogu.ee.

Tänu Veebiraamatukogu uuendustele on lugejatele heliteavikute kõrval kättesaadavad ka elektroonilised teavikud, mida saab nii alla laadida kui otse veebilehitseja aknast lugeda.

Uuenenud Veebiraamatukogu pakub oma kasutajatele mitmeid uusi funktsioone. Lisandunud on võimalus luua raamaturiiuleid ja lisada sinna huvipakkuvaid teavikuid. Kasutajad saavad tellida oma e-postile teavitusi Veebiraamatukogusse lisanduvate uute teavikute kohta ning näha oma varem allalaaditud ning voogedastuse teel kasutatud teavikute nimekirju.

Lisaks vanas süsteemis olnud uute raamatute nimekirjale on uues süsteemis eraldi ka uute ajalehtede ja ajakirjade nimekiri, allalaadimiste edetabel ning kasutaja poolt viimati vaadatud teavikute nimekiri.

Teavikute allalaadimise ning voogedastusena kuulamise funktsioone on täiendatud ja kasutajale mugavamaks tehtud.

Veebiraamatukogu võimaldab ligipääsu teavikutele sõltumata ajast ja kohast ning tänu sellele on teavikute kättesaadavus paranenud.

8 FINANTS- JA MAJANDUSTEGEVUS

Eesti Pimedate Raamatukogu finants- ja majandustegevus on kajastatud Eesti Hoiuraamatukogu 2015. aasta aruande 5. alajaotuses.

9 TEGEVUSKAVA 2016. AASTAKS

- koostöös Trumpit Solutions OÜ-ga tehakse uus raamatukogu koduleht;
- koostöös Trumpit Solutions OÜ-ga täiustatakse Veebiraamatukogu;
- jätkatakse raamatuvahetust teiste riikide pimedate raamatukogudega;
- otsitakse uusi esitajaid;
- valmistatakse heliraamatuid vähemalt samas mahus kui 2015. aastal;
- jätkatakse vanade ja väärtuslike heliraamatute digiteerimist ja restaureerimist;
- valmistatakse punktkirjas teavikuid vähemalt samas mahus kui 2015. aastal;
- tutvustatakse Eesti Pimedate Raamatukogu tööd nägemispuudega ja düsleksiaga inimestele, eripedagoogidele, logopeedidele, raamatukogu- ja sotsiaaltöötajatele, üliõpilastele jt raamatukogus kohapeal, erinevatel üritustel ning meedias.

10 STATISTIKA 2005-2015

Eesti Pimedate Raamatukogu 2005-2015: lugejad, laenutused, külastused

Aasta	Lugejad	Laenutused	Külastused
2005	305	5020	1610
2006	354	5435	1567
2007	277	5694	1508
2008	355	9883	1744
2009	427	14196	1703
2010	485	14719	968
2011	537	15567	512
2012	641	15895	397
2013	688	16908	300
2014	740	16785	223
2015	768	18038	171

Eesti Pimedate Raamatukogu 2005-2015: heli- ja punktkirjas raamatute toodang

Aasta	Eestikeelsed heliraamatud	Venekeelsed heliraamatud	Digiteeritud ja restaureeritud heliraamatud	Punktkirjas raamatud
2005	43	7	-	43
2006	63	15	-	87
2007	64	7	23	59
2008	89	5	56	56
2009	82	11	122	56
2010	87	5	82	53
2011	82	12	32	36
2012	153	9	67	38
2013	161	13	44	27
2014	141	19	51	23
2015	149	9	100	23

Eesti Pimedate Raamatukogu 2012-2015: Veebiraamatukogu kasutajad ja teavikud

Aasta	Veebiraamatukogu kasutajad	Veebiraamatukogu teavikud
2012	145	2104
2013	186	2418
2014	229	2682
2015	276	3172